

STRAIPSNIŲ
PUBLIKACIJŲ PARĖMĖ

Dovilė ZUOŽAITĖ

ATGIMSTANČIŲ FORTEPIJONŲ MEISTRAS

POKALBIS SU INSTRUMENTŲ DERINTOJU IR RESTAURATORIUMI AUDRIUMI BLAŽIŪNU

*A MASTER OF RESURGENT PIANOS. A CONVERSATION
BETWEEN THE MUSICOLOGIST DOVILĖ ZUOŽAITĖ AND
THE INSTRUMENT TUNER AND RESTORER
AUDRIUS BLAŽIŪNAS*

Audrius BLAŽIŪNAS (b. 1985), who prepares grand pianos for performances in venues such as the Grand Dukes' Palace, the Vaidila Theatre, Užutrakis Manor, the M.K. Čiurlionis House, the Piano.lt concert hall, and many others, talks to the musicologist Dovilė ZUOŽAITĖ about the craft, the traditions, and current issues for a piano tuner. Blažiūnas discovered the craft after a long and accomplished pianist's journey, in which he came close to Classical music, the sonorous melodies of Celtic folklore, jazz, the sounds of Latin America, and improvisation.

Gyvenimas yra it fortepijonas, kuriuo mes pradedame išgauti autentišką garsą ir priartėjame prie jo skambesio gelmės tada, kai mūsų laikas pasaulyje baigiasi. Kas gi tas skambesys? Tai vertybės, kuriomis mes gyvename ir kurios vienintelės tegali suteikti prasmę mūsų socialinei ir politinei egzistencijai – padarumas, lojalumas, ištikimybė savo šaliai ir draugams, sykiu savęs nesureikšminimas ir atpažinimas kituose žmonėse to, kas palieka mums viltį susikalbėti ir suprasti vieniems kitus.

Leonidas Donskis

Fortepijonas visais laikais buvo ypatingos svarbos instrumentas. Daugiau kaip prieš tris šimtus metų giliai įsitvirtinęs kultūrinėje erdvėje, jis ir šiandien neabejotinai tituluojamas instrumentų karaliumi, vertinamas dėl turtingo skambesio, žavi tiek didingais, tiek subtiliais niuansais. Jo išradėju yra laikomas Bartolomėjas Christoforis, kuris 1709–1711 metais Florencijoje sumeistravo instrumentą, panašios konstrukcijos į dabartinį fortepijoną. Per ilgą instrumentas kito, kaip ir jo meistravimo technologijos, priežiūros, derinimo galimybės. Visa tai puoselėjo fortepijonų meistrai, savo žinias, išmonę ir pasišventimą šiam amatui perduodami iš kartos į kartą. Apie jų patirtį vis dar nėra taip populiariai kalbėti kaip apie šiam instrumentui kūrusius muziką, pačius atlikėjus, grojimo meistriškumo įvaldymą. Tad apie šį amatą, tradicijas ir nūdienos aktualijas plačiau mintimis dalijasi vienas geriausių dabartinės kartos instrumentų derintojų, restauratorių Lietuvoje, Derintojų asociacijos vadovas, pianistas, pedagogas Audrius Blažiūnas, kuris fortepijonus nuolat tvarko, derina koncertams Valdovų rūmuose, Vaidilos teatre, Užutrakio dvare, M.K. Čiurlionio namuose, koncertų salėje *Piano.lt*. Taip pat instrumentai prižiūrimi ir atskirų festivalių metu Filharmonijos, Šv. Kotrynos, Chodkevičių rūmų, Taikomosios dailės muziejaus salėse, festivalyje „Vilnius Jazz“, privačiuose salonuose, įrašų studijose. Šį amatą Audrius Blažiūnas atrado prieš tai nuėjęs turiningą pianisto kelią, kuriame jam artima tapo klasikinė muzika, dainingas keltų folkloras, džiazas, Lotynų Amerikos melodijos ir ritmai, improvizacijos.

Kokį patyrimą Jums atveria fortepijonas?

Tai kelias į daugybę išgyvenimų, muzikinių fantazijų įgyvendinimą, džiaugsmo, kūrybiškumo patyrimą, filosofinių idėjų plėtojimą. Perpratus tam tikrus kūrinius ir atrakinius muzikinį pasaulį, jame randi ne tekstą, o idėją, prasmę.

Iš prigimties esu linkęs į apmąstymus, todėl jau nuo mažumės mėgau būti gamtoje, pasiduoti filosofinių minčių srau-

tui: kas aš, ką veikiu, kas yra religija? Dar mokykloje buvau parašęs straipsnį „Žmogus, mokslas ir Dievas“... (Pašnekovas šypsosi – D.Z.) Studijuodamas pradėjau domėtis emociniu intelektu, meditacijomis. Ši patirtis, rezonuodama su vidiniu pasauliu, nukreipia į gyvenimo prasmės paieškas, savęs realizavimą. Dėl to jaučiuosi radęs tai, kas dauguma atvejų man padeda atsakyti į egzistencinius klausimus. Be abejo, tai nuolat kinta, bet pats gyvenimas suteikia būdą, kaip tą prasmę pajusti. Vienas jų – fortepijonas.

Tuomet suprantama, kodėl pasirinkote muziką, o kaip su meistrystės amatu, kuris yra kur kas žemiškesnis nei meno platybės?

Iš tiesų, restauravimo, derinimo darbai pasižymi technišku, preciziškumu, mechaniškumu. Polinkis meistrauti, ko gero, užprogramuotas genuose, kuriuos perėmiau iš dviejų prosenelių (jie buvo staliai) ir iš auksinių rankų meistro mano tėčio. Todėl ir užaugau įrankių apsupty, anksti atsirado intuityvus pajautimas įrankio, medžiagos kaip materijos ir jos panaudojimo. Vėliau tai susijungė su muzikiniu pažinimu. Nuo devynerių metų pradėjau mokytis fortepijono specialybės, įgijau aukštąjį išsilavinimą. Pasirinkęs pianisto kelią kartu atradau ir instrumento tvarkymo amatą. Užsidegiau tuo, daug tobulinausi, ir palaipsniui instrumentas tapo pažįstamas man ne tik kaip pianistui, bet ir kaip meistriui. Tai labai pagilino fortepijono valdymo, garso, mechanikos pojūtį. Ir kada atsirado galimybė taikyti profesionalaus grojimo ir kartu instrumento derinimo praktikas, darbas suteikė tikslingesnę išmanymą.

Kokios savybės reikalingos šiai profesijai?

Instrumentas yra akustikos ir mechanikos visuma. Jį sudaro medinės, metalinės konstrukcijos, cheminės medžiagos. Šių komponentų išmanymas ir prisideda prie visuminės amato meistrystės. Tai netgi teorinis darbas, kai kartais reikia numatyti, ką pianistas jaus grodamas vienaip ar kitaip sureguliuota mechanika. O jei dar kalbėtume apie restauravimą, kur reikia išmanyti medžio apdirbimo savybes, šlifavimą, drožybą, klįjavimą, medžiagų, plaktukų, odelių keitimą, taip pat rezonansinės plokštės tvarkymą, tam tikrus metalo gręžimo, virinimo darbus! Todėl nenusiraminau, kol neišbandžiau daugelio sričių.

Bet fortepijono meistrystė neįmanoma ir be ypatingos klausos. Kiek ja tenka pasikliauti?

Kai kas mano, kad tam reikalinga absoliuti klausia. Tai tik mitas, nes derinant svarbiausia ne konkrečių garsų girdėjimas, o jų santykis vieno su kitu. Vienas plaktukas, nelygu koks registras, užgauna net ne vieną stygą – pačiame žemiausiame jis muša į vieną, vėliau į dvi, bet daugiausia į tris, kurios turi skambėti kaip viena. Tad svarbu ir garsų santykius derinti, ir unisoną išgauti. Pirmus metus dirbau remdamasis vien klausia, vėliau pasitelkiau technologijas, jos padeda greičiau atlikti darbą. Bet turėdamas įgūdį derinti natūraliai, tuo naudojuosi ir dabar, ypač tvarkydamas koncertinius fortepijonus. Tai klausos aštrumo, formos palaikymas, kartu ir pačiam įdomu patirtį įvairių derinimo skalę. Apskritai geras instrumento derinimas iš dalies yra reliatyvus, nes kiekvienas specialistas turi savitą nedide-

Audrius Blažiūnas J. Becker fortepijono pristatyme Kintuose. 2013. Adomo SVIRSKO nuotrauka

Audrius Blažiušas. Lietuvos nacionalinė filharmonija, 2015. Evaldo LASIO nuotrauka

lę paklaidą, tačiau atliekant muziką to nesijaučia, kokia nors šimtą herco dalimi tą galėtų užfiksuoti tik moderni technika.

Šis amatas vis dar perduodamas iš kartos į kartą, ir norintys jį įgyti turi nueiti ilgą kelią – susirasti mokytoją, kursus, kurie suteiktų veiklos sertifikatą, tobulinimosi seminarus. Kokia yra kitų šalių patirtis, nes, tarkim, Didžiojoje Britanijoje yra net neregijų derintojų asociacija?

Ko gero, tokia situacija būdingesnė mažoms šalims. Vokiečiai, austrai, šveicarai turi instrumentų tradicijas puoselėjančius fabrikus nuo pat fortepijono atsiradimo laikų. Ir tuose kraštuose yra profesinės mokyklos, šalia fabrikų kuriasi bazės, kur galima lankytis seminarus, tobulintis. O Lietuvoje kol kas tarsi viduramžiai: tėra meistras ir pameistras. Kadaisė dabartinėje LMTA buvo rengti metų trukmės kursai, daugelis vyresnės kartos derintojų yra juos lankę. Mano žiniomis, pastaruoju dešimtmečiu yra įvykęs vos vienas teminis derintojų susitikimas. Ir viskas. Po to kažkas kažką sutiko, vieną tėtis, kitą draugas pamokė, ir tokia tendencija vyrauja iki šiol. Jau vėliau, pramokus pagrindus, važiuojama į kitas šalis, taip nutiko ir man. Norėjau gilintis toliau, dirbti kaip įmanoma preciziškiau, ir iki šiol leidžiuosi į tobulinimosi keliones, tik jau specializuotas, skirtas konkrečioms darbams.

Ar šios problemos ir paskatino Lietuvos derintojus steigti asociaciją, kuriai vadovaujate?

Mes susibūrėm dar visai neseniai, praėjusių metų rudenį. Asociacijos siekis – seminarų organizavimas, įsiliejimas

į tarptautinę veiklą, nes žmogus, turintis asociacijos statusą, kur kas palankesnėmis sąlygomis gali dalyvauti konferencijose, tapti tarptautinės asociacijos nariu. Taip pat dalijamės kolegiška patirtimi, kuriam vieningą informacijos bazę, – tai klientui leis surasti artimiausią specialistą konkrečiame regione, suteiks patikimumo, tam tikrą profesionalumo garantą. Žinoma, tobulėjimui ribų nėra, bet asociacijos narys atsako ne tik už savo vardą, jis įsipareigoja naudoti profesionalias medžiagas, maksimaliai gerai atlikti paslaugas, tobulintis įvairiuose tarptautiniuose kursuose. Ateity planuojam sukurti programas pradedantiesiems, organizuoti seminarus, kuriuos dabar rengiam jau turintiems patirtį.

Koki seniausią instrumentą Jūs prikėlėte naujam gyvenimui?

Tai XIX amžiaus pabaigos paskutinio dešimtmečio Sankt Peterburge pagamintas Jacobo Beckerio fortepijonas. Jis buvo su senovine mechanika, neturinčia repetacijos funkcijos, be ko neįsivaizduojami šiuolaikiniai fortepijonai. Ši funkcija suteikia galimybę neatleidus klavišo iki galo paspausti jį antrą kartą ir išgauti dar vieną garsą. Tai susiję su virtuozišku instrumento valdymu, nes jis tampa jautresnis, lankstesnis ir patogesnis naudoti. Restauruojant buvo pakeistos stygos, derinimo kuoliukai, mechanikos audiniai, plaktukai, atnaujinta rezonansinė plokštė, ketaus rėmas, originali kėdė. Tai privataus žmogaus instrumentas, stovintis Kintų kultūros centre ir naudojamas Kintų muzikos festivalyje, kur ir buvo pristatytas visuomenei beveik prieš ketverius metus.

Ar tai Jūsų mieliausias instrumentas?

Man kiekvienas instrumentas brangus, nes turi atskirą istoriją, yra palikęs savitą išgyvenimą. O šis ypatingas tuo, kad yra vienas iš nedaugelio senovinės mechanikos fortepijonų, kurie puikiai veikia ir iki šiol, tai bene geriausiai veikiantis to meto fortepijonas J. Becker Lietuvoje. Man buvo smalsu ne tik atkurti senovinę mechaniką, bet ir pabūti XIX amžiaus pianistu. Anuomet tai buvo modernūs instrumentai, ir garsūs pianistai, kompozitoriai jais naudojo kaip pagrindinius savo darbo įrankius, o nūdienos pianistas yra įpratęs prie šiuolaikinės mechanikos ir sunkiai įsivaizduoja ją ne tokia paslankia.

Prieš metus gimė dar vienas „kūdikis“, kuris tapo didžiausiu iššūkiu per visą darbo laiką. Tai C. Bechstein (Carlo Bechsteino firmos) fortepijonas, pagamintas dar 1904 metais Berlyne. Restauruodamas jį ėmiausi didžiulės rizikos, nes buvo sunku nuspėti tam tikrų dalykų įgyvendinimą, prognozuoti patį skambėjimą, – instrumentas buvo neveikiantis, sulaužytas, bet firminis. Senokai svajojau namuose turėti fortepijoną, todėl ryžausi: suvyniojau naujas bosines stygas, pakeičiau diskantines stygas, derinimo kuoliukus, sutvarkiau rezonansinę plokštę, išorę autentišku būdu apkliajavau nauju rieštu lukštu, pagaminau naujus dangčius, kojas, sumontavau naujas mechanikos dalis. Manęs dažnai klausia: o kas liko nepaliesyta? Nors jis atrodo naujai, bet liko medinis korpusas, ketaus rėmas, derinimo kuoliukų lenta, rezonansinė plokštė, tiltai ir du trečdaliai originalių nesugadintų ir dar nesusidėvėjusių dramblio kaulo bei juodmedžio klavišų. Svarbiausia buvo – bendra estetika, nepriekaištingas mechanikos veikimas ir senovinis skambesys. Fortepijonai tuo laiku dar nebuvo taip išstobulinti. Ypač tai pasakytina apie paskutinįjį diskantinio registro oktavą, kuri nėra tokia skambi kaip šiuolaikinio fortepijono, todėl įrašams C. Bechstein būtų netinkamas, nebent to norėtų patys atlikėjai. Viena svarbiausių ir brangiausių dalių mano fortepijone – nauji, originalūs, neimpregnuoti plaktukai, o tai yra retenybė šių laikų fortepijonų gamintojams. Impregnavimas garsui suteikia lygumo, ryškumo, lengviau yra kontroliuoti plaktukų paruošimo procesą, jie ilgiau tarnauja, instrumentas tampa garsesnis, kartais taip kompensuojamas ir galios trūkumas. Bet yra ir minusų: garsas dažnai būna aštresnis, kietesnis ir mažiau paslankus darbui. Kuo labiau plaktukai impregnuoti, tuo paprastesnės gamybos technologijos, todėl prestižinės firmos tai naudoja labai saikingai, arba tai yra nestiprūs mišiniai. Tokius plaktukus paruošti – atsakinga užduotis meistriui; o atlikėjui? Kai viskas gerai subalansuota, atlikėjas jaučiasi patogiai, saugiai. Ir atvirkščiai – kuo stipriau plaktukai impregnuoti, tuo sunkiau instrumentą suvaldyti ir išgauti įvairius garso niuansus. Nuo to ir priklauso instrumentų kainos. Minkštesni plaktukai greičiau susidaužys, bet jų išgaunamas tembras šiltas, malonus, jaukus ir elastingas. Į kiekvieną instrumentą galima įmontuoti kitokius – norimus – plaktukėlius ir taip išgauti skirtingus efektus. Instrumentas nebūna ilgai nekintantis, jis gyvas. Galų gale jis dėvisi. Po dešimties metų intensyvaus naudojimo net brangaus koncertinio fortepijono mechaniką bei stygas jau reikia atnaujinti, o po keliasdešimties metų – keisti. Tai sąlyginai brangus malonumas, juk kalbame apie instrumentų karalių. Todėl ir šiam fortepijonui paskyriau daugiausia laiko, darbo, meilės,

išminties. Tai ne tik mieliausias instrumentas, kuriuo aš galiu asmeniškai džiaugtis, bet ir kuris kartais keliauja po įvairias festivalių, koncertų scenas, ypač dvarų, kur susilieja su autentiškos erdvės nuotaika ir dvasia.

Ar yra šioje profesijoje mistikos, paslapties, juk tai antikvarinės srities darbas?

Į patį instrumentą žiūriu techniškai, man ne taip svarbu, kas juo naudojosi, kokia jo istorija, išskyrus tai, kaip jis buvo laikomas, nes nuo to priklauso, koks jis šiandien ir kiek jį galima prikelti naujam gyvenimui. Mistikos tame nėra, nes kiekviena dalis turi savo vietą, techninius parametrus, paskirtį, viskas yra labai tikslu. O kalbant apie galutinį garso formavimą – čia jau prasideda kūryba, reikalinga ir intuityva. Garsą lygiai tokių pačių instrumentų, pagamintų tuo pačiu laiku, tų pačių žmonių, tomis pačiomis sąlygomis, iš tų pačių medžiagų, galima suformuoti skirtingai. Tai priklauso nuo kliento užsakymo, nuo meistro požiūrio į instrumentą, meistriškumo.

Visai nesenai Britų muziejus paskelbė nacionalinę paiešką: kas vienos šeimos įsigytame antikvariniame pianine praėjusiame amžiuje galėjo palikti aukso. Instrumentą įsigijusi šeima netikėtą lobį rado, kai nutarė jį suderinti. Ar Jums tenka aptikti kokių nors nenumatytų radinių?

Ten dažnai galima rasti visko, kas telpa tarp klavišų, nors didžiausi lobiai kol kas – tai storas sluoksnis dulkių, po kuriuo pasitaiko sovietinių monetų, sagučių. Periodiškai keliskart per metus, o kai kada ir dažniau randu pelių lizdų, bet be gyventojų, taip pat kandžių, kurios palieka ir savo gyvybės įrodymų...

Ar kada nors mąstėte, kodėl fortepijono klaviatūra – tai juodų ir baltų spalvų derinys?

Visų pirma – dėl vizualaus pamatymo; lengviau orientuotis, kai vyrauja kontrastingos spalvos. Antra – gal dėl natūralių medžiagų, iš kurių klaviatūra pagaminta. Baltų klavišų plokštelės kadaise būdavo iš dramblio kaulo, o juodi klavišai – iš juodmedžio, juk tais laikais tai buvo patikimos natūralios medžiagos, kurios neapsitrindavo. Šiandien yra daug galimybių, kurias įgyvendinti leistų technologijos, bet tas juodo ir balto žaismas jau yra nusistovėjęs.

Koks Jums būna didžiausias įvertinimas sutvarkius instrumentą?

Be abejonės, tai – pripažintų, aukščiausio lygio pianistų komentarai, atsiliepimai ir kritika. Jie instrumentais naudojami labai subtiliai, gali išgauti įvairiausius atspalvius, pajauti instrumento garso formavimo subtilybes. Todėl jų vertinimai – tai teisingiausias tobulėjimo būdas.

O ar savo paties pasirodymus rengiate tik prie savo sutvarkyto fortepijono?

Didžiąją dalį koncertų groju paties suderintu instrumentu. Buvo atvejų, kai turėdavau instrumentą techniškai susireguliuoti ir prisijaukinti, pasidaryti taip, kaip paties ausys girdi ir kaip norisi jį jausti. Kartą grojau LRT studijos laidoje, prieš kurią kolega buvo paruošęs instrumentą, bet prieš pat filma-

vimą vis dėlto dar kiek patvarkiau instrumentą. Tai užtruko vos kelias akimirkas, bet į sceną žengiau visiškai ramus.

O kokiais garsais suskamba fortepijonas, kai jo klavišai paklūsta Jums?

Mokymosi laikotarpiu patyriau įvairios muzikos – nuo klasikos iki džiaz. Panašiai ir dabar, tik pasikeitė proporcijos: pradžioje daugiau buvo klasika, vėliau – džiaz, keltų folkloro, Lotynų Amerikos melodijos ir ritmai, paties kompozicijos ir, žinoma, improvizacija. Ją norėčiau labiau išskirti, nes tai saviraiška, muzikinė laisvė, kai tu pasineri į spontaniškų minčių srautą, naudojiesi instrumentu kaip žaislu. Pedagoginėje praktikoje mokiniams sakau „pažaiskime muziką“, nes daugelyje kalbų „groti“ reiškia „žaisti“: angliškai – *play*, vokiškai – *spielen*, rusiškai – *у́зпать*, itališkai – *giocare* ir t. t. Improvizacija – tai ne atlikimas, o procesas, kuriame nėra galutinio teksto, o yra idėja, kuri pateikiama kaip žaidimas. Smagu ir pačiam, ir klausytojui. Šitaip ir pradėdau mokytį groti, nesvarbu – ar tai būtų vaikas, ar suaugęs. Juk mes pirmiausia išmokstame kalbėti, tik paskui skaityti, rašyti, – tas pat ir muzikoje. Mokymasis be teksto yra kūrybiškesnis, gilesnis muzikos pažinimas, o ir pradedantysis, kuris daug įgūdžių neturi, patiria daugiau malonumo. Išmokyti be natų atlikti konkretų kūrinėlį yra kur kas paprasčiau, nes procesas pagrįstas mėgdžiojimo principu. Tai tiesioginis ir pats tikriausias susitikimas su garsų pasauliu. Natos nėra muzika, o raktas į ją. Norint visa tai išgyventi, reikia mokėti pasinaudoti kūrinio tekstu. Todėl, kalbant apie pradedančiuosius, tai padaryti yra sunku, nes jiems tekstas yra tekstas, muzika yra muzika, o kad tai – visuminis rezultatas, žmogus pamato kiek vėliau. Ir tik susiformavus bent minimaliems grojimo įgūdžiams rekomenduojau pereiti prie teksto mokymosi, semtis patirties iš nuostabios muzikos aruodų. Vieni labiau mėgsta „žaisti“, atrasti, tyrinėti, jiems tekstą mokytis labai sunku, tai riboja jų meninę laisvę, o kitiems reikia daug teksto, jie kūrybiškumą atranda garsų santykiuose, idėjos ieškojime, interpretacijoje.

Kuri sritis – instrumento tobulinimas, meistravimas ar grojimas Jums teikia didesnę malonumą?

Šis amatas nedaug susijęs su emocijomis, todėl atsakymas būtų – be abejo, muzika ir jos atlikimas, bet atlikimas ne bet kuo, o tik puikiai sutvarkytu koncertiniu fortepijonu.

Kokius laikus šiandien išgyvena fortepijonas?

Profesionalų požiūris į instrumentą nesikeičia, ir nematau, kad keisis. XXI amžiuje svarbų vaidmenį užima elektronika, tai normalus technologijų raidos procesas. To nevengiu ir pats, kai nėra kitų instrumentų šalia, kai reikia išmokyti tekstą, kai norisi patyrinėti ar kurti pasitelkiant įvairius elektrinius tembrus, ar kai norisi vėlesnį vakarą prisėsti prie klaviatūros, kur gali groti su ausinėmis. Bet su elektronika patirti džiaugsmo, artimo fortepijonui, man nepavyksta. Savarankiškai namuose besimokantiems ar mažiau patyrusiems yra lengviau, kai ne pirštų prisilietimu, o mygtuko paspaudimu galima reguliuoti garso stiprumą, aštrumą ar švelnumą, tačiau tai neatspindės gyvojo grojimo dvasios. Ir kiti atlikėjai, patyrę tą jausmą, tikru instrumentu naudosis per amžius. Kita vertus, instrumento pasirinkimas priklauso ir nuo kūrinio: vieni skirti

atlikti eksperimentams, elektrinei muzikai, o kiti – patirti tikrą fizikinį garsą ir jo natūralų poveikį.

Šiandien pianisto ir publikos santykis yra kiek pakitęs, nebe toks artimas, mažiau populiarūs tapo muzikos vakarai, rečitaliai. Tai lemia ir aktyvi įvairių renginių pasiūla, pakitusios koncertų erdvės, formos, atlikėjų įrašai, medijos galimybės, didėjanti performansų paklausa. Kokios įtakos tai turi patiems atlikėjams?

Iš tiesų, didmiesčiuose renginių paklausa didelė ir kokybės, ir pasirinkimo atžvilgiu. Regionuose kukliau, bet dabar yra paprasta judėti iš miesto į miestą. Aukšto lygio atlikėjai visuomet sulaukia publikos dėmesio, o bilietais reikia pasirūpinti iš anksto. Vadinas, tai vis dar svarbu. Mažiau žinomam ar mažiau patyrusiam, nors ir gabiam, atlikėjui yra sunkiau. Bet tai natūralu, kiekvienas turi „užkariauti“ sau klausytoją, sukaupti atlikėjišką, kūrybinę patirtį. Kuo toliau, tuo dažniau koncertuose pasitelkiama ne vien muzika, bet ir vaizdas, projekcijos, šviesos, scenografija. Jei atkreipsime dėmesį į atlikėjus, kurie yra mėgstami, stebinantys, novatoriški, įdomūs, jie be to neapsieina. Ir tai iš tiesų įdomu.

Ką suteikia šie eksperimentai, naujovės klausytojams, ar nėra per daug nutolstama nuo pamatinės meno misijos turinti jausmus, emocinius patyrimus?

Žiūrint į praeitį, išskyrus bažnytinį repertuarą, muzika visuomet buvo pramoga dvarų erdvėse karaliams, bajorams, grafams, kurie klausėsi, linksminosi, šoko. Vėliau, kai muzika perėjo į salonus, įsivyravo dar kitoks braižas, šalia pramoginės muzikos atsirado romantinė, praturtinta jausmu, emociniu turiniu, filosofija, idėja ar net ideologija. Žiūrint į XIX ir XX amžių sandūrą, akademinė muzika įgijo mistiškumo atspalvį, dar vėliau, XX amžiaus pradžioje, atsirado naujos muzikos komponavimo technikos, kaip dodekafonija, sonoristika, aleatorika, ir tai buvo skirta ne muzikos grožiui, kilniems ir pozityviems jausmams, o eksperimentams, žaidimams su tuo, kas įdomu. Dar vėliau Johnas Cage'as ar George'as Crumb'as pradėjo naudoti neįprastas garso užgavimo fortepijonu technikas, instrumentus preparuoti, t. y. keisti tikro fortepijono tembrą priklausant tarp stygų varžtelių, gumyčių, kaištukų – to, kas pagal jų sumanymą padėtų garsą modifikuoti. Tai įdomu, neįprasta, neprognozuojama, bet kartu pavojinga, ypač koncertiniam fortepijonui, nes galima nepataisomai pažeisti tam tikras konstrukcijos dalis ar stygas. Kartą prisėdęs prie taip paruošto instrumento po pianistės iš Japonijos koncerto pasinėčiau į improvizaciją, pradėjau žaisti ir tik po kokių dešimties minučių susivokiau, kad instrumentą reikia sutvarkyti. Tas kūrybinis džiaugsmas kartu su turtingomis emocijomis ir yra pagrindinis dalykas, ką suteikia muzikos tyrinėjimas, evoliucija, žengimas į priekį. Šiuolaikinis eksperimentinis menas – tai žmogaus prigimtinis smalsumas. XXI amžiaus muzika įgyja dar didesnę įvairių stilių, formų, charakteristikų spektrą. Dėl to klausytojas turi galimybę pasirinkti pagal tai, ką jis nori patirti: ar pašokti, ar turiningai ir romantiškai praleisti laiką su dama, ar pamatyti, kokios yra šių laikų kūrybos tendencijos.

Audrių BLAŽIŪNĄ kalbino Dovilė ZUOŽAITĖ

Audrius Blažiūnas debiutinės kompaktinės plokštelės „Solo/Flip“ pristatymo Piano.lt koncertų salėje metu.
2014. Loretos MAGYLYTĖS nuotrauka